

Іран у 2 половині 20 століття

Апатьева

Ольга

У середині XX століття в Ірані розгорнулися події, що зробили вплив на весь наступний розвиток країни.

У 1949-1953 роках кризові явища в промисловості, сільськогосподарському виробництві, інфляція та інші негативні фактори в соціально-економічному і політичному житті країни призвели до посилення невдоволення іранського народу діяльністю іноземних монополій і правлячих кіл країни.

У зв'язку з цим, в Ірані виникають антиімперіалістичний і демократичний рухи, спрямовані проти втручання США та Англії у внутрішні справи країни..

У післявоєнні роки, як і у військові, іранська економіка, переживала період спаду. Падіння купівельної спроможності ріалу вело до підвищення цін на товари широкого споживання, які постачалися головним чином Англією і США. Багато фабрик закривалися через повені внутрішнього ринку іноземними товарами і скорочення внутрішнього попиту внаслідок зниження купівельної спроможності населення країни. Важке становище спостерігалось і в сільському господарстві, воно все більше переставало задовольняти потреби внутрішнього ринку в самій необхідній продукції

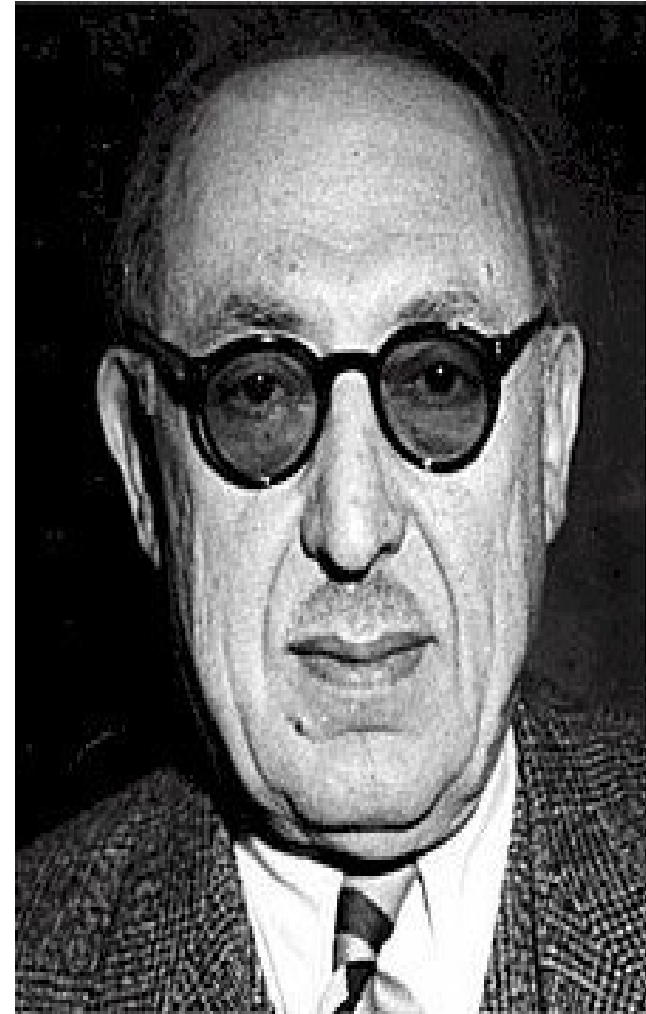

Криза у промисловості та сільському господарстві зумовив прискорене зростання безробіття. Індекс вартості життя із 100 в 1936 році зріс до 925 в 1949 році, тобто більш ніж у 9 разів. Разом з тим, зростання вартості життя не супроводжувався пропорційним підвищенням доходів населення, що викликало подальше зuboжіння робітників, ремісників і селян

На початку 1946 року, коли посаду прем'єр-міністра зайняв Ахмед Кавам, було офіційно оголошено про намір уряду, виробити економічну програму розвитку, покликану розв'язати деякі нагальні господарські та соціальні проблеми країни, і, перш за все, підняти рівень промислового і сільськогосподарського виробництва .

Дані перетворення, як і багато наступних запропоновані нескінченно мінливими кабінетами прем'єр-міністрів, виявилися малоефективними і були призначені лише для усиплення пильності громадськості.

Спроби іранського уряду призупинити підвищення цін шляхом збільшення імпорту викликало загострення кризи в промисловості та кустарному виробництві. Багато кустарні фабрики закривалися через повені внутрішнього ринку іноземними товарами і скорочення попиту внаслідок зниження купівельної спроможності населення країни. Важке становище спостерігалось і в сільському господарстві, в якому переважали напівфеодальні форми виробництва. Криза промисловості та сільському господарстві зумовив прискорене зростання безробіття

Сформоване положення викликало протести не тільки з боку трудящих та інтелігенції, але і з боку значної частини підприємців. Ліві організації і, перш за все, Народна партія Ірану, вимагали здійснення радикальних політичних та економічних перетворень

У той же час активізували свою діяльність політичні та громадські діячі та організації, які виражали інтереси національної буржуазії. Так, восени 1949 року був офіційно створений Національний фронт-політична організація, яку очолив доктор Мосаддик.

У 1950-1953 роках в Ірані відбувалося всенародне антиімперіалістичний рух, спрямований проти головного підвалини англійського імперіалізму в країні - Англо-іранської нафтової компанії (АІНК), яка протягом майже 40 років грабувала основне національне багатство Ірану - нафта. За період з 1914 - 1950 роки їй було вивезено з країни 325 млн. т. нафти і отримано близько 5 млрд. доларів прибутку. З цієї суми Ірану було відраховано всього близько 8%

29 квітня 1951 прем'єр-міністром Ірану став доктор Мохаммед Мосаддиком, що представляв інтереси національної буржуазії. Будучи лідером «Національного фронту», Моссадик вважав, що вивести країну з економічної кризи можливе лише шляхом ліквідації Англійської нафтової компанії і націоналізації нафтової промисловості . Питання про націоналізацію був для нього не тільки засобом досягнення економічної незалежності Ірану, але і єдиним способом вирішення всіх економічних і політичних проблем країни .

Проведена урядом Моссадика політика «закритих дверей», економічний курс якої був спрямований на сприяння розвитку експорту традиційних товарів, поощрюемого з метою отримання іноземної валюти, надходження якої не могло бути тоді забезпечено вивезенням нафти .

Націоналістична платформа Моссадика забезпечила йому виняткову підтримку не тільки «середніх верств», але і широких народних мас

Втративши фактичний контроль над економічним становищем, Моссадик на початку 1952 року висунув неспроможну програму «економіка без нафти». Здійснення цієї програми, спрямованої на збалансування державного бюджету без доходів від нафти, звелося до підвищення непрямих податків для населення країни.

Посилаючись на необхідність термінового втілення в життя своєї нової програми, а також на наростаючі в меджлісі опозиційні до нього настрою, Моссадик зажадав у липні 1952 року надання йому надзвичайних повноважень, і зокрема поста військового міністра. Ще до цього моменту в його руках був портфель міністра внутрішніх справ. Нові вимоги Моссадика натрапили на протидію шаха, і Моссадик оголосив про вихід у відставку. Але, після всенародного виступу в Тегерані повернувся до влади, домігшись задоволення всіх своїх вимог

Почався масовий відхід від Моссадика більшості його колишніх прихильників і попутників. Основною причиною цього було загострень соціально-економічної та політичної кризи і сама політика проведена прем'єром. Країна переживала безпросвітні дні економічного застою і хаосу. 13 серпня 1953 шах підписав указ про змішування Моссадика з поста глави уряду. Прем'єр відмовився підкорятися указу. В ніч на 16 серпня захлеснула Тегеран в наступні два дні хвиля антимонархічних виступів, керованих Народною партією Ірану, знесла навіть шахські пам'ятники у столиці. Але уряд не знайшов нічого кращого, як обрушитися з репресіями на учасників демократичного руху. Кинувши у в'язницю кілька сотень демонстрантів, воно 18 серпня звільнив заарештованих раніше змовників, які наступного ж дня разом з його колишніми прихильниками взяли активну участь новому, на цей раз вдалому перевороті .

У ніч на 19 серпня 1953 року було здійснено державний переворот. Урядові будівлі і радіостанція були зайняті військами, Моссадик і деякі міністри його уряду заарештовано . Після подій 1953 іранський уряд у галузі зовнішніх відносин відкрито відмовилася від політики нейтралітету. Зовнішня політика Ірану стала визначатися курсом на тісний союз з США та іншими західними капіталістичними країнами, залученням іноземного капіталу в Іран

В області зовнішньої торгівлі проводилася політика відкритих дверей, для товарів, що ввозяться з капіталістичних країн. Монополія зовнішньої торгівлі фактично була ліквідована. Це призвело до катастрофічної пасивності іранського торгового балансу. В кінці 50-х - початку 60-х років ввезення в країну майже в п'ять, раз перевищував вивезення

Таким чином, на початку 60-х років Іран перебував у стані глибокої економічної та політичної кризи. Ця криза була результатом антинародної зовнішньої політики, союзу з імперіалістичними державами, участь в агресивному військовому блоці СЕНТО і підпорядкування економіки країни іноземним монополіям, а також реакційної внутрішньої політики. У країні створилася складна обстановка, яка загрожувала соціальним вибухом.

Проведена в січні-лютому 1961 року виборча компанія протікала в умовах бойкоту виборів значною частиною населення. У підсумку більшість місць у меджлісі знову отримали напівфеодальні поміщики-противники реформ.

Розпустивши вдруге меджліс, шах оголосив головним завданням внутрішньої політики проведення аграрних реформ і анти - корупційних заходів. Виконання цього завдання було покладено на «незалежний» уряд Алі Аміні.

Проведена в січні-лютому 1961 року виборча компанія протікала в умовах бойкоту виборів значною частиною населення. У підсумку більшість місць у меджлісі знову отримали напівфеодальні поміщики-противники реформ.

Розпустивши вдруге меджліс, шах оголосив головним завданням внутрішньої політики проведення аграрних реформ і анти - корупційних заходів. Виконання цього завдання було покладено на «незалежний» уряд Алі Аміні.

Вирішено було для затвердження провести референдум. Як заявив на прес-конференції 19 січня 1963 прем'єр міністр А. Алам, народ треба переконати в тому, що якщо ці реформи не будуть проведені, то величезні біди обвалюються на голови іранців

На референдумі, проведеному 26 січня 1963,
законопроекти були затверджені.

Виступаючи у відкритті економічній
конференції в Тегерані 27 лютого того ж року,
шах заявив, що схвалені законопроекти є
«безкровної - білою революцією» і що
феодальна система в Ірані буде ліквідована
протягом 30 років

Цю програму реформ в офіційних
колах Ірану називають «білою
революцією», або ще «революцією
шаха і народу».

Кінець.